

UNDER Nr. 2/2014 HJELMENE

Avisen om byggeriets arbejdsmiljø

5 Forebyggelse

Til kamp mod ulykker

11 Støv

Vi puster og puster

13 SKILLS

Øvelse gør mester

17 WROOOM!!!

Sikkerhed i luften

Hvis dit liv hænger i en tynd tråd

I denne avis handler temaet om brug af faldsikringsudstyr. Noget som bliver brugt mere og mere på landets byggepladser, men som kan være farefuldt og kræver en grundig planlægning af arbejdet, inden du går i gang. Fald-

sikring bør kun anvendes ved kortere arbejdsopgaver, hvor de kollektive foranstaltninger, som rækværker, stilladser etc. ikke kan benyttes. Der skal desuden foreligge en beredskabsplan, som fortæller, hvad du skal gøre, hvis

du eller en kollega pludselig hænger i selen.

I temaet kan du læse mere om: Hvilket udstyr I skal bruge, hvordan I skal gøre jer fast og hvilke krav, der stilles til instruktion og beredskabsplan.

Tag temaet ud
og hæng det op
i skurvognen!

AVISEN ER GRATIS

Under Hjelmen er en gratis avis, som du frit kan få sendt direkte til kontoret eller byggepladsen. Du kan få sendt så mange, du vil. Du skal blot bestille via Servicebutikken i Dansk Byggeri på www.danskbyggeri.dk.

Du kan også ringe til Arbejdsmiljø i Dansk Byggeri på 7216 0000 eller sende en e-mail til: bra@danskbyggeri.dk, for at tilmelde dig abonnementslisten.

Din sikkerhed er på højkant, når I bruger faldsikringsudstyr, så det er bare om at lægge sig i selen ...

Vores egen kranbjælke

To beton'ere fra HHM har opfundet en kranbjælke, der gør deres arbejdsdag lettere

Arbejdsmiljørepræsentant Anders Viekær og hans makker Henning Damgaard har gjort det til en sport at gøre deres egen hverdag lettere. Deres seneste påfund er en kranbjælke til montering på gravemaskinens hurtigskifte. Nu kan de parkere gravemaskinen "inde i" det hus, de bygger, og derfra tage de store sokkelsten (Skawblokke) fra pallen og hejse dem direkte til montagedstedet. Det kræver kun lidt omtanke, når pallerne med Skawblokke læses af på pladsen, herefter går det derud af.

"Vores egen kranbjælke" er en prototype. I HHM arbejdes der på at finde en virksomhed, der kan fabrikere den, så den kan godkendes, når vi har kontrol af vores løftegrej.

Med til at motivere Anders og Henning til at tænke kreativt er helt klart deres makkerskab. Henning er 61 år, men Anders vil ikke af med ham. "Hvis vi tænker smart og fjerner tungeløft og dumme arbejdsgange, så bliver han nok lidt endnu".

Brain-storming til ideerne sker selvfølgelig på byggepladsen, men også i bilen til og fra arbejde hver dag, og så hjælper det at kende en dygtig smed.

"Med kranarmen når vi rigtigt langt, og de store Skawblokke kan kun monteres med kran, så de tunge løft fra "gamle dage", hvor vi brugte almindelige Lecatermblokke, er helt væk," fortæller Anders Viekær.

Med hiv og sving
Løftet er i gang!

Nyt krankursus giver sikkerheden et løft

På Cityringen skal to nye uddannelser – Appointed Person (AP) og Lifting Supervisor (LS) – sikre, at medarbejdere med ansvar for løfte- og kranopgaver har sikkerhedskompetencer helt i top

Ulykker i forbindelse med kranløft skyldes ofte fejl i planlægningen. Det har bygge- og anlægsejendomsrådgiveren på Cityringen Copenhagen Metro team – CMT måttet erfare gennem en række hændelser, som de vil forhindre sker igen. CMT har derfor igangsat to kurser som uddanner medarbejdere til at lede arbejdet og foretage ekstra tilsyn ved løfte- og kranopgaver. "Vi vil gerne være helt sikre på, at de har kompetencerne til at udføre opgaverne sikkert og forsvarligt," fortæller Lars Ahlmann, chefkonsulent, Arbejdsmiljø, på Cityringen for CMT.

Omhyggelig planlægning af løfteoperationer

På kurserne undervises medarbejderne i at planlægge, beregne og riskovurdere (AP) og instruere og sikre anvendelse af rigtigt løfteudstyr samt føre tilsyn med løftet (LS). "Vi vil gerne involvere medarbejderne, og vi har nu udpeget en række løfteansvarlige, som uddannes til at planlægge opgaverne omhyggeligt på forhånd." Hensigten er altid at have en eller flere AP/LS certificerede medarbejdere på hver byggeplads.

Vidensdeling i Hoffmann A/S

På Hoffmanns /Arbejdsmiljødagen samles hele firmaet

Hvert år afholder Hoffmann en arbejdsmiljødag i uge 37 med ekstra fokus på sikkerheden. I år blev ugen skudt i gang ved en Hoffmann-dag, hvor alle firmaets ca. 460 medarbejdere var inviteret til at samles og vidensdele samt uddele firmaets arbejdsmiljøpris. 4 projekter kom med deres bud, og prisen gik i år til Frederiksberg Centret for deres involvering af alle samarbejdspartnere.

Deres bidrag kan ses via QR-koden til højre.

Frederiksberg Centret under ombygning.

UNDER HJELMENE

Under Hjelmene er byggebranchens avis om arbejdsmiljø. Bladet er et samarbejde mellem Dansk Byggeri og 3F, og det er finansieret af Bygge- og Anlægsbranchens Udviklingsfond. Har du forslag til næste nummer af Under Hjelmene, så send en mail til Morten Bichel på mb@kombic.dk.

Under Hjelmenes redaktion:

Anne Margrethe Anttila Dansk Byggeri
Pia Enemærke Becker HHM A/S
Susanne Nejst Lørup Hoffmann A/S
Kenneth B. Barlev I. Anker Andersen A/S
Lars Kjølner-Block Øens Murerfirma A/S
Morten Walbeck Jakon A/S
Anders Kabel Byggeriets Arbejdsmiljøbus
Abelone Lind Andersen Dansteel

Morten Bichel Chefredaktør
Kirstine Green Redaktør
Mette Møller Nielsen Ansvarshavende redaktør, Dansk Byggeri
Rosendahls a/s Layout og design
Sjællandske Medier A/S Tryk, 70g offset
Oplag 35.000

OPSLAGSTAVLEN

Faktaark fra BAR Bygge & Anlæg om unge, nyansatte og udenlandske medarbejdere

Undersøgelser viser, at unge medarbejdere, lærlinge, nyansatte og udenlandske medarbejdere oftere kommer til skade end andre. Derfor har BAR Bygge & Anlæg udsendt tre nye vejledninger.

Som en del af BAR Bygge & Anlægs handleplan "Knæk kurven" udsender BAR tre nye faktaark med tilhørende tjeklister, som er målrettet bygge- og anlægsvirksomheder, som har ansat medarbejdere fra de nævnte grupper.

Regler, gode råd og tjeklister

De tre faktaark giver gode råd til, hvordan man kan opfylde lovens krav og samtidig give medarbejdere den bedste start på et arbejdsliv inden for den danske bygge- og anlægsbranche – uden at komme til skade.

De tilhørende tjeklister kan bruges i forbindelse med instruktionen af de nye med medarbejdere. Du kan downloade, rette og gemme tjeklisterne på din egen computer.

Se og hent de tre faktaark:

Nyansatte

Unge

Udlændinge

Smarte skraldespande

På Frederiksberg Centret havde de behov for skraldespande rundt omkring på byggepladsen, så håndværkerne kunne komme af med mindre mængder af affald. Erfaringsvis vidste man godt, at spande hurtigt blev fyldt med pap, gips og andre store stykker affald. Men de fandt en smart løsning som vist. Ikke alene kan der kun komme mindre affald i spanden, men den er også på hjul, hvilket gør transporten/ tømningen meget nemmere.

Knagerækker

På Hoffmanns byggeplads Statsfængslet Søbysøgård har de løst behovet for samlingsplads og knagerækker på følgende måde ...

DM i SKILLS

DM i Skills 8.-10. januar 2015 i Bella Center – København. Se programmet via QR-koden.

Mød Under Hjelmene og BAR Bygge & Anlæg på stand 024 Hal H – "Sikker lærling" i bygge- og anlægshallen.

<http://www.skillsdenmark.dk/>

Arbejdsmiljøpris ved Skills 2014. Tidligere direktør for Arbejdstilsynet Jens Jensen og nogle af de dygtige vindere.

Under Hjelmene i byggemarkedet

Du skal ikke blive overrasket, hvis du pludselig finder dugfriske numre af 'Under Hjelmene' i dit lokale byggemarked. Redaktionen har nemlig indgået en aftale med flere af kæderne om, at de nye aviser kan komme ud og ligge på disken – som her i Rødovre Trælast.

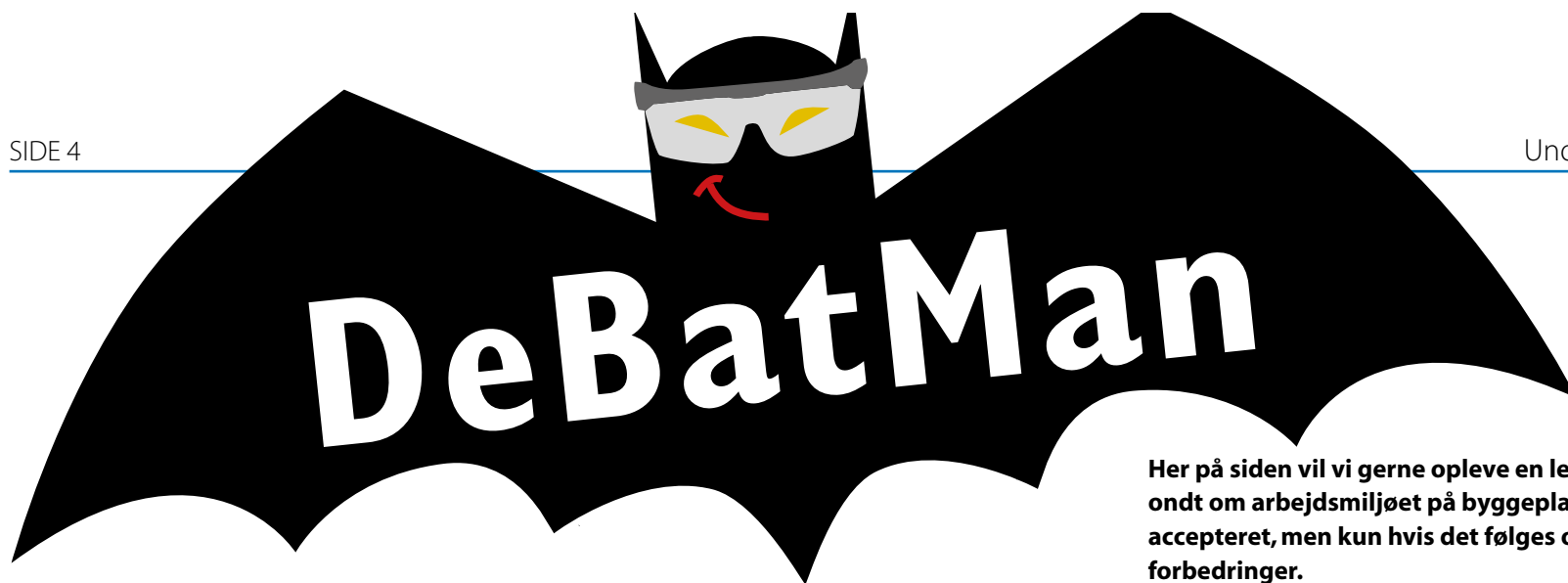

På Plads!

DER ER MANGE MÅDER AT GØRE DET FORKERT PÅ - OG EN RIGTIG

Her på siden vil vi gerne opleve en levende debat på godt og ondt om arbejdsmiljøet på byggepladserne. Brok vil blive accepteret, men kun hvis det følges op af konkrete forslag til forbedringer.

Så fat pennen, computeren eller telefonen og kom med din mening i DeBatMan. Skriv til underhjelmene@underhjelmene.dk

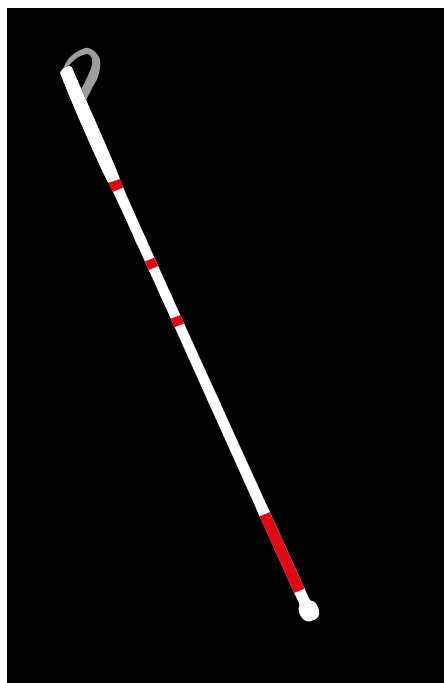
Synet: Din vigtigste sans! Hvordan er livet som blind?

Kan du forestille dig livet som blind? – nej vel!
Brug sikkerhedsbriller – en lille ting, der betyder så meget.

Omkring 25.000 danskere er blinde eller svagtseende og kan derfor ikke læse denne avis. Mange af dem er født sådan og lever uden deres synssans og sådan har det altid været. For nogle af dem skyldes deres blindhed en ulykke – måske på arbejdet.

56% af blinde og stærkt svagsynede personer mellem 18-40 år har en folkeskoleeksamen som den højeste gennemførte uddannelse, og 65% af blinde eller stærkt svagsynede under 30 år

modtager enten førtidspension eller kontanthjælp. Kun 12% af Dansk Blindesamfunds medlemmer har et job og lever som andre 100% af deres løn.

En blind kan ikke forestille sig et liv, hvor han kan se. Det er simpelthen ikke til at tænke sig til, hvordan det vil være.

Kan du på den anden side forestille dig, hvordan det er at være blind?

- Er det som at være i et mørkt rum?
- Er det gråt?
- Kan man se bare lidt af solens lys?
- Mon konen er blevet gråhåret?
- Kan jeg blive boende i mit hjem?
- Koster en førerhund virkelig 100.000 kr?

Tænk, hvis det eneste du kunne se, var det, som du berørte med din blindestok. Prøv lige at forestille dig det!!

Nej vel! Derfor brug dine sikkerhedsbriller! Ikke for mesters skyld, ikke fordi Arbejdstilsynet siger det – MEN FOR DIN EGEN SKYLD!

AF PIA ENEMÆRKE BECKER

Er det i orden at blive fyret eller få en personlig bøde for ikke at bruge sikkerhedsbriller?

VOXPOP

Casper Jarløv (tagdækker og tømrer)
HHM A/S

Fyret er måske lige drastisk nok, men jeg synes, det er fair nok med en personlig bøde, hvis der er krav om sikkerhedsbriller. Jeg vil gerne sige, at det betyder meget med ordentlige briller, der ikke dugger, så man kan se klart. Ridsede briller ryger bare ud til højre.

Frantz Remmer (VVS'er og arbejdsmiljørepræsentant)
HHM A/S

Det synes jeg er i orden, hvis der er påbud om sikkerhedsbriller, og de er stillet til rådighed. En personlig bøde betyder mere for personen, end hvis firmaet får en bøde. Personlige bøder vil hjælpe med at få færre "Jeg skal bare lige" situationer. Vi har gode sikkerhedsbriller, de sidder godt, giver godt udsyn og dugger ikke. Dårlige briller er no go.

Frederik Tamer (muremester)

Jeg synes ikke, det er fair med en personligbøde, med mindre det drejer sig om gentagne tilfælde. Jeg ville ikke fyre en svend for ikke at bruge briller – han kunne jo have glemt dem. Jeg ville sende ham ned og købe sikkerhedsbriller – på min regning selvfølgelig!

Forebyggelsespakken giver kontante fordele

Mads Stadsgaard fra Langå ved Randers søgte forebyggelsespakken "Planlægning og koordinering", og det er der kommet en lang række gode og praktiske ting ud af, som i den grad påvirker hverdagen hos den 10 mand store tømrervirksomhed i det midtjyske.

"Jeg kan jo se, at mange af de ældre tømrersvende går med dårlig ryg og dårlige knæ. Og jeg kan jo ikke se, hvorfor vi som håndværkere eller tømrere skal være slidt ned som 55-årige. Det ender jo med, at livet så holder op, når børnene flytter hjemmefra, fordi man er slidt ned. Det kan jo ikke være rigtigt," siger den unge tømrermester.

Fik hjælp til pakken

"Det hele startede med, at vi havde besøg af Byggeriets Arbejdsmiljøbus, og det var konsulenterne derfra, der gjorde mig opmærksom på, at vi kunne søge en forebyggelsespakke. Derefter hjalp Dansk Byggeri os med at søge forebyggelsespakken "Planlægning og koordinering". Samtidig er jeg gået igennem en arbejdsmiljøkoordinatordannelse, hvor jeg har brugt projektet som min afleveringsopgave," fortæller Mads Stadsgaard.

Et af de konkrete og mest synlige udbytter af projektet er, at der rundt omkring i virksomheden og i værkstedet hænger en række skemaer og huskelister, hvor der sættes spot på arbejdsmiljøet. Det vil sige, at oprydning, personlige værnemidler, tekniske hjælpemidler, adgangsveje, stil-

ladser osv. hele tiden er i fokus hos alle medarbejdere. Hver uge er Mads på byggepladsbesøg, hvor han udfylder et runderingsskema med fotos og bemærkninger, der efterfølgende gennemgås på personalemødet hver anden måned. Er der lutter grønne felter i runderingsskemaet belønnes medarbejderne med 3.000,- til personaleklubben.

Blandt de øvrige værktøjer, som er udviklet i forbindelse med virksomhedens bestræbelser på at skabe et endnu bedre arbejdsmiljø er: Nye arbejdskort og sedler, der inkluderer arbejdsmiljøperspektivet. Skema til brug inden opstart af nye projekter. Skema til uforudsete hændelser. Skemaer og huskelister til konkrete opgaver.

Mads Stadsgaard

Det er også digitalt

Der er også brugt energi på at få overført de forskellige skemaer til et fælles drev, så alt kan tilgås fra de iPads, som arbejdsværktøjerne nu er forsynet med. Det giver nemlig mulighed for at kunne linke fra den konkrete arbejdsopgave til den relevante vejledning på BAR Bygge & Anlægs hjemmeside.

Samtidig kan medarbejderne trække alle andre relevante arbejdsmiljøinformationer og konkrete oplysninger om opgaven ned på skærmen.

"Når man har fået sat ressourcer af til det her, og medarbejderne er blevet glade for det, så er der også en økonomisk gevinst. Man får planlagt alting bedre, og folk husker de ting, de skal have med, når de kører hjemmefra, eller når de er i tømmerhandelen. Og ser man på investeringen på 6.000 kroner pr. iPad for hver bil, så skal man blot forhindre en lille håndfuld ekstraturer med en servicebil, og så har den udgift tjent sig selv hjem igen"

AF MORTEN BICHEL

'Toolbox Talk' træningsprogram til formænd

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø er i gang med at udvikle et Toolbox Talk træningsprogram til formænd i byggebranchen. Et træningsprogram som er tilpasset danske arbejdsforhold og -kultur!!

Toolbox Talks er korte samtaler mellem en formand/leder og sjakket, som typisk tager 2 til 10 minutter. *Toolbox Talks* sætter fokus på både planlægning, arbejdsmiljø, sikkerhed og sundhed baseret på konkrete og aktuelle arbejdsopgaver. Gennem dialog, indflydelse og involvering af medarbejderne og forbedret planlægning og samarbejde håndteres de konkrete opgaver og forbundne risici både mere sikkert og effektivt.

Frank Schnabelrauch fra Hoffmann er en af de formænd, som er med i ud-

viklingsprogrammet, og han fortæller, at han allerede nu har stor glæde af kurset, selv om det er i sin spæde opstart. Han har fået nogle nye værktøjer og nye måder at tænke på, og det har givet ham en positiv udvikling i hverdagen og gjort, at han på visse områder agerer anderledes, end han plejer. Det er også et rigtig godt forum at udveksle erfaringer i, fortæller han.

Træningsprogrammet afholdes for de næste tre hold i løbet af 2015 med start i januar 2015 (Sjælland), april

2015 (Jylland) og september 2015 (Sjælland). Hvert hold gennemgår ca. 20 timers træning over fem dage fordelt over 12 uger. Det første hold startede i efteråret 2014 (se foto).

Træningsprogrammet udvikles i samarbejde med Dansk Byggeri, Byggherreforeningen, BAT-Kartellet, Branchearbejdsmiljørådet BAR Bygge og Anlæg, Byggeriets Arbejdsmiljøbus (BAMBUS), COWI, Alectia, Arbejdsmedicinsk klinik Herning, Københavns Erhvervsakademi, Aarsleff og Hoffmann.

Er du interesseret i at høre mere om programmet eller melde dig til et af holdene bedes du kontakte: projektleder **Pete Kines** (pki@nrcwe.dk; tlf. 39 16 53 60 ☺)

AF PETE KINES

Sådan kan du også bruge Uddannelseskortet

Uddannelseskortet kan bruges i mange sammenhænge.

Uddannelseskortet indeholder en række faciliteter, som gør det muligt at benytte kortet som adgangs- og legitimationskort til byggepladser, bygninger, værktøjsskabe, tidsregistrering m.v. Det kan bruges både af egne medarbejdere eller underentreprenører. Kortet giver overblik over, hvilke medarbejdere der er til stede, og hvilke kompetencer de har.

Adgang på byggepladser

Netop adgangskontrol på byggepladser har Hoffmann A/S taget til sig. De var den første virksomhed, der meldte sig på banen, da Dansk Byggeri fortalte om uddannelseskortets muligheder. Hoffmann A/S er kendt for at være en af de virksomheder, der går foran, når det kommer til at teste nye teknologier, hvilket også er tilfældet i denne situation. Virksomheden ser store fordele i at vide, hvem der er til stede på byggepladsen – både overfor Arbejdstilsynet, men også i en katastrofesituation. For Hoffmann A/S er det endvidere vigtigt, at man til enhver tid kan styre, hvem der har adgang til byggepladsen. Virksomheden har gennem flere år brugt et tilsvarende adgangssystem i Sverige, hvor det bl.a. har været med til at nedbringe svindet fra byggepladserne betragteligt.

Adgang i egen virksomhed

Ønsker man at bruge Uddannelseskortet i egen virksomhed, kan dette også lade sig gøre. Via berøringsfrie kortlæsere kan Uddannelseskortet aflæses ved dørene i virksomheden, og dermed styre ikke bare adgang til døre, men også tyverialarm, lys, varme og ventilation i bygningen.

Andre funktioner

Kortets chip kan give adgang til printere, kantinesystemer og -automater o. lign. Det kan også bruges som identifikation ved indkøb af materialer i byggemarkeder. Der kan også gives midlertidig adgang til udvalgte underleverandører, som får lov til at købe ind på din konto, alt imens at du adviseres hver gang, der sker et indkøb på din konto.

Du kan kontakte Dansk Byggeri, Jørn Jensen (tlf. 72 16 01 33 – mail: jje@danskbyggeri.dk) for flere oplysninger om, hvordan Uddannelseskortet skaber mest mulig værdi for virksomheden. Se mere om Uddannelseskortet på www.uddannelseskortet.dk.

Det er IT virksomheden Vitani A/S, der leverer IT systemer, der understøtter brugen af Uddannelseskortet.

AF JØRN JENSEN

”Er du okay?”

Hvad gør du, hvis din kollega har hængt med hovedet i længere tid? Undersøgelser viser, at mange danskerne har svært ved at tale med deres kollegaer om psykisk sygdom. Kampagnen 'EN AF OS' opfordrer os til at spørge ind til problemerne.

Depression, stress, angst og sygemeldinger. Rigtig mange danskere bliver ramt af psykisk sygdom i løbet af deres liv. For langt de fleste er det forbigående, og de bliver raske igen. For andre er der tale om mere langvarige forløb. Lige meget hvad, er de 'EN AF OS'.

Hver 5. rammes

Omtrent en halv million danskere er lige nu ramt af en psykisk sygdom, og ca. 18% af befolkningen rammes af depression i løbet af livet. Heldigvis søger flere og flere danskere læge, hvis de oplever psykisk ubehag, men mændene sækker stadig bagud i statistikken. De går længe med deres problemer uden at få hjælp. Især på arbejdspladsen kan vi blive langt bedre til at tale åbent om psykiske lidelser og spørge ind, hvis vi fornemmer, at en kollega har det skidt.

Væk med tabu på arbejdspladsen

Nu vil den landsdækkende kampagne 'EN AF OS' lære danskerne at komme tavsheden og tabuet til livs. Problemet er nemlig ofte, at mange medarbejdere ikke ved nok om psykisk sygdom, eller hvordan det skal tackles. Vi risikerer derfor at blive styret af fordomme og i værste fald udelukke personen på arbejdspladsen, hvilket kun gør problemerne for den syge større.

Et lille, men vigtigt skridt ...

”Det første skridt er tit det sværeste – tag fat i hinanden”, lyder hovedbudskabet i kampagnen, der opfordrer til, at man spørger ind, hvis en kollega er nedtrykt eller virker til at have svært ved at få hverdagen til at hænge sammen. Et lille spørgsmål kan gøre en stor forskel og blive det første *vigtige skridt* på vej mod den rigtige hjælp.

AF KIRSTINE GREEN

Her kan du se en video med to kollegaer på vej på arbejde. Hvad tænker du om situationen?

På en-af-os.dk finder du gode råd til, hvordan du forholder dig til psykisk sygdom.

Støv er en overset dræber på byggepladsen

Støv er en af de store dræbere på landets byggepladser, og derfor optrapper Byggeriets Arbejdsmiljøbus kampen for 'Den støvfri arbejdsplads'.

Næsten 70% af de faglærte danske bygningsarbejdere arbejder med støvende materialer i mere end en fjerdedel af arbejdstiden. Det betyder, at der er en overhængende risiko for at belaste helbredet, hvis man ikke tager forholdsregler i form af åndedrætsværn, korrekt påklædning, udsugning og andre værnemidler. De arbejdsmedicinske eksperter vurderer, at der hvert år dør mellem 300 og 600 danskere

støvet opstår, men man kan forhindre det i at sprede sig på byggepladsen ved at inddække de støvende områder, fugte dem eller fjerne støvet ved kilden med udsugningsanlæg," siger Niels Erik Danielsen, konsulent for Byggeriets Arbejdsmiljøbus på Sjælland.

Støvfrit sygehus-byggeri

Allerede nu er der med stor succes gennemført nogle forsøgs- og demonstrationspro-

jekterne er der afholdt fællesarrangementer for medarbejderne på de pågældende byggepladser med pølser og sodavand. Her har der været oplæg fra bygherre, byggeledelse, sikkerhedskoordinator, Byggeriets Arbejdsmiljøbus og Arbejdsmedicinsk Klinik. Desuden har alle fået tilbud om at få foretaget en lungefunktionstest.

"Medarbejderne tog virkelig godt imod alle de gode input og tilbud. Der er ingen tvivl om, at de sagtens kunne sætte sig ind i situationens alvor. Samtidig var det også virkelig godt at få konstateret, at kombinationen af afskærmning og brug af luftrensere har virket efter hensigten, og været effektivt," siger Niels Erik Danielsen. "Det betyder, at vi har de største forhåbninger til at kunne dokumentere, at det faktisk godt kan lade sig gøre

Bedre end at blæse i ballonen.

at arbejde støvfrit på byggepladsen – og at det vil være til fordel for alle parter."

Kampagnens fokus

I kampen mod støvet på byggepladserne sigter Byggeriets Arbejdsmiljøbus mod at få løftet den generelle forståelse for, hvor farligt støvet egentligt er for medarbejderne. Samtidig er de otte konsulenter gennem en årelang erfaring godt rustet til at komme med en hel stribe af praktiske løs-

ninger på støvproblemerne. Derfor henvender kampagnen sig også til alle byggepladsens parter: Bygherre og rådgiver, mester, medarbejder, koordinator og byggeleder. "Det gælder simpelthen om at få sat støv på dagsordenen, så der ikke er nogen tvivl om, at det er vigtigt, at det kan løses og at det er et fælles ansvar," siger Anders Kabel, der er leder af Byggeriets Arbejdsmiljøbus.

AF MORTEN BICHEL

Sav med sug.

som følge af, at de har været udsat for støv på arbejdspladsen. Mange af dem fordi de har arbejdet i byggeriet.

Derfor har konsulenterne i Byggeriets Arbejdsmiljøbus resten af året et særligt fokus på støv, og på hvordan støvbelastningen kan mindskes. I forbindelse med byggepladsbesøg, sikkerhedsmøder og den årlige arbejdsmiljødrøftelse, vil virksomhederne blive bedt om at tage stilling til hvilke foranstaltninger, der skal anvendes for at nedbringe belastningen.

"Man kan ikke undgå, at

jekter med "støvfrit byggeri" blandt andet i forbindelse med sygehusbyggerier i Slagelse og Esbjerg. Her er alle byggeriets parter gået sammen om at reducere støvbelastningen med bedre oprydning, løbende renholdelse, inddækning af støvende arbejdsprocesser, luftrensning og konsekvent brug af udsugning på støvende værktøj. Desuden har der været en konsekvent brug af åndedrætsværn, når der har været behov for det. Projekterne har også været brugt til at foretage tests af luftrensere.

I forbindelse med forsøgs-

Møde om støv.

regelrytteri

Dialogmøder gør arbejdsmiljøet bedre

”Når bygherren stiller krav, så oplever entreprenøren også, at sikkerheden bliver bedre.”

Så klart udtrykker Anne Mette Wilhelmsen, tilsynsførende ved Arbejdstilsynets Tilsynscenter Nord, sig om effekten af de dialogmøder, som Arbejdstilsynet tilbyder bygherrer over hele landet.

Anne Mette Wilhelmsen har gode erfaringer med, at det i løbet af de to timer, som et typisk dialogmøde varer, også oftest lykkes at flytte bygherre frem til en forståelse af den rolle, som han har: ”Men vi er også gode til at fortælle de medvirkende, at det faktisk kan lade sig gøre at tale om hvad-som-helst på dialogmødet. Det er helt OK at være usikker. For os tilsynsførende drejer det sig i første omgang at få bygherre til at beskrive, hvordan de arbejder med arbejdsmiljø i deres projekter. Vi skal selvfølgelig gøre dem klart, hvad deres ansvar som bygherre er, men vores primære rolle i dialogmødet er at få bygherre til at interessere sig for arbejdsmiljøet.”

Det starter med en opringning

Det typiske dialogmøde kommer i stand ved, at Arbejdstilsynet kontakter bygherre telefonisk med henblik på at aftale et tidspunkt for afholdelse af dialogmødet. I indsatsen har vi fokus på flergangsbygherrerne, dvs. dem

som vi tit støder på. Det vil bl.a. sige de store boligforeninger, pensionselskaberne, kommunerne og de store total-entreprenører. Dialogmødet bliver så brugt som et frirum for afdækning af procedurer og udfordringer. Det vil sige, at det ikke udløser et påbud, selvom man som bygherre skulle indrømme, at man ikke helt har styr på sit ansvar. Til gengæld sender Arbejdstilsynet efter mødet et brev med konklusionerne fra mødet, hvor det fremgår, hvad bygherren selv på mødet har givet udtryk for at ville arbejde videre med, men også hvad vi som Arbejdstilsyn mener bygherren med fordel kan have fokus på i fremtidige projekter.”

Det skal tages seriøst

”Vi går altid efter at komme så højt op som muligt i bygherrens organisation, når vi tilrettelægger et dialogmøde,” siger Anne Mette Wilhelmsen. ”Det betyder, at vi oftest sidder sammen med den tekniske chef i boligselskaberne – og nogle gange direktøren. Hos pensionselskaberne er det typisk projektchefer og rådgivere, der møder op. Og hos de store private er det som regel en afdelingsleder.”

For Arbejdstilsynet handler det i

høj grad om at få bygherren til at tænke arbejdsmiljøet ind i hele processen omkring byggeriet. Få tingene tænkt ind i projekteringen – og i det hele taget om at deltage mere og være mere synlig. ”Men jeg synes heller ikke, man skal lægge skjul på, at bygherren bør være kritisk overfor den ydelse, som han køber hos sine rådgivere. For det meste kender man sådan set godt sit ansvar og pligter, men man glemmer måske at være kritisk i forhold til mængden og kvaliteten af den ydelse, som man faktisk betaler for, når det kommer til arbejdsmiljø,” siger Anne Mette Wilhelmsen.

Det slutter med et tilsyn

Nogle måneder efter dialogmødet og det tilsendte brev, kommer Arbejdstilsynet på et uanmeldt tilsyn på en eller flere af bygherrens byggepladser. Det fungerer som et helt almindeligt tilsyn, hvor Arbejdstilsynet gennemgår pladsen og bygherrens plan for sikkerhed og sundhed. ”I den forbindelse skeler vi selvfølgelig til de emner, som vi har snakket om på dialogmødet. Hvis der ved tilsynet er problemer med entreprenørernes arbejdsmiljø eller mangler i plan for sikkerhed og sundhed, afgiver vi påbud, som vi gør ved alle

Anne Mette Wilhelmsen, AT.

vores tilsyn. Specielt er der mange bygherrer, som ikke formår at få koordineret indsatsen godt nok i projekteringsfasen. Det er der også mange, der godt ved. Men jeg tror meget på budskabet om, at jo bedre man får tænkt arbejdsmiljøet ind fra starten, jo bedre en udførsel får man også,” siger Anne Mette Wilhelmsen.

AF MORTEN BICHEL

- Arbejdstilsynet gennemfører flere hundrede dialogmøder med bygherrer og deres rådgivere i perioden 2012 – 2015.
- Baggrunden er en aftale mellem regeringen og Enhedslisten om at sikre et godt og langt arbejdsliv for alle.
- Målet er at få bygherrerne til at stille arbejdsmiljøkrav til deres projekterende og entreprenører.
- Midlet er dialog – herunder om forskning og erfaringer, der peger på, at bedre planlægning og koordinering både giver et bedre arbejdsmiljø i byggefasen, men også et bedre og mere effektivt byggeri, som bygherrerne har direkte økonomisk interesse i.

De gode gamle dage

Det 140 meter høje Odinstårn, bygget af genbrugsstål fra Lillebæltsbroens sænkekasser havde Danmarks bedste udsigt – indtil Gestapo sprængte tårnet i luften den 14. december 1944.

Ved bygningen af Odinstårnet er den eneste sikkerhedsforskrift, at arbejderne bruger tyndsålede sko – og ikke er berusede. Der bliver i perioder arbejdet i forceret tempo – men trods arbejdet i stor højde kommer ingen alvorligt til skade. "Nitterne" arbejder som de andre uden sikkerhedssele, hjelm og høreværn. Kun én faktor adskiller arbejdet i tårnet fra ar-

bejdet på jorden. Jo højere man er oppe, desto mere tjener man i timen.

- Timeløn for ufaglært arbejde på jorden: 105 øre
- Timeløn for arbejde i tårnets top: 240 øre

Kilde: Monberg & Thorsens 75 års jubilæumsbog: Mellem liniere.

AF PIA ENEMÆRKE BECKER

Odinstårnet stod færdigt 30. maj 1935.

Her tager malerne sig en pause.

GlasLift 400 Multilifter

HH-Intellitechs nyeste Multilifter, GlasLift 400 er en forstærket model beregnet til alle slags opgaver, i al slags vejr. Maskinen har et ekstra kraftfuldt hydrostatisk drive, tvillingetraktorhjul foran og

ekstra høj batterikapacitet. Foruden disse egenskaber, er GlasLift 400 Multilifter selvkørende og har tilmed en platform operatøren kan stå på, mens han arbejder. HH-Intellitech gør en dyd ud af at udvikle

Multiliftere af højeste kvalitet. Maskinerne bliver produceret i Danmark på fabrikken i Jylland og bliver udviklet i samarbejde med brugerne, således at deres behov og ønsker imødekommes.

Derfor har HH-Intellitechs maskiner eksempelvisingenstøtteben. Maskinerne har så høj sikkerhed, at det er unødigt, og det sparer både tid og penge, at operatøren ikke skal slå dem ind og ud, mens der arbejdes. Den kan samle elementer op fra gulvet og løfte dem op i 4 meters højde.

GlasLift 400 Multilifter kan tage 400 kg, og foruden løft kan den parallelforskyde til siderne samt rotere og dreje løftehovedet. Ydermere kan løftehovedet kippes bagover, hvilket også gør den ideel til montage af pladeløfter.

På klods

Klodserne fyldes med vand, når de er i brug, og tømmes, når de skal flyttes – og så vejer de jo ikke noget.

... Og til bonusinfo kan jeg fortælle, at de vejer kun 37 kg uden vand og ca. 510 kg med vand, når de er fyldt op.

Sæt foden i kassen – træd til – vupti ☺

Fut-fut!

På Hoffmanns byggeplads Søbysøgård har de fundet en løsning på de besværlige blå-futter.

De blå-futter er gode i slutfasen, men det kan være en udfordring at få dem på, mens man har hænderne fulde, eller hvis ryggen er lidt stiv.

På denne byggeplads er løsningen simpel. En dispenser, som passer til alle skostørrelser, også de store, er helt sikkert et hit på denne og mange kommende byggepladser.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Kreativitet og samarbejde

Montage af tunge tagplader på skrå flader

På Hoffmanns byggeplads i Farum var der en stor udfordring i at få lagt tunge tagplader op på de skrå tage. Der var ingen af de gængse løsninger, som kunne bruges. En lille gruppe bestående af Hoffmanns tømrer, Jesper Nielsen fra Byggeriets Arbejdsmiljøbus og en smed fandt en løsning. Hos JLM lykkedes det at finde et sug, som kunne håndtere både at "hente" og "placere" pladerne.

Et godt eksempel på løsningsorienteret samarbejde.

Et stativ, en lille kran og et sug var den simple, men meget funktionelle løsning.

Trappekravler

Hurtigt op og ned. Den elektriske trappesækkevogn, Liftklar Sal, som forhandles af Dansk Niels Bo, skåner ryggen, når tunge døre skal op og ned ad trapper. Vognen er med sine 16 kg både let at håndtere og hurtig til hjuls (kan klare op til 48 trin pr. minut).

TEMA

UNDER HJELMENE Nr. 2/2014

Faldsikring

Inden du bruger faldsikringsudstyr, er der mange ting, der skal være på plads og planlagt – læs om det i dette tema.

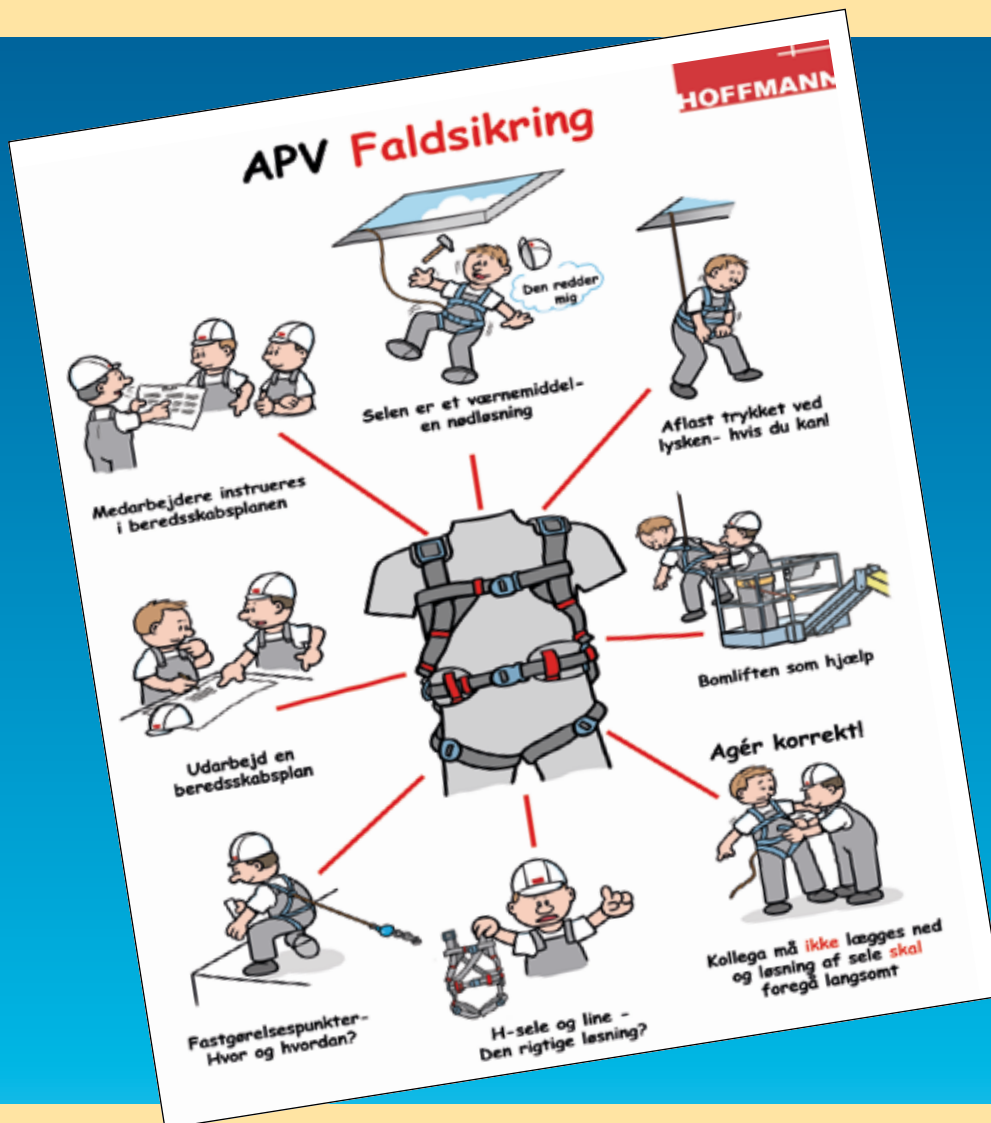

Der er mange ting, der skal være styr på, inden I begynder at arbejder med faldsikring. Konsekvenserne kan være store, hvis man glemmer detaljerne. Brug derfor tjeklister, tegninger eller billeder som hjælp til at få det hele med i jeres egen APV/instruktion..

Tjekliste

- Planlæg arbejdet og vælg korrekt udstyr (faldhindrende/falddæmpende)
- Udarbejd en APV/instruktion for den konkrete opgave
- Udarbejd en beredsskabsplan
- Sørg for grundig instruktion af alle brugere af faldsikringsudstyret
- Faldsikringsarbejde må ikke udføres som alene-arbejde
- Faldsikringsudstyr skal kontrolleres af en certificeret person, en gang årligt. Tjek dato for næste eftersyn før brug. Tjek dog altid selv udstyret før brug
- Tjek selen for synlige defekter, brud, huller og brandmærker
- Tjek faldblok: Hiv hårdt i linen 3 gange! Den skal bremse
- Tjek wire/tov mm. for defekter, brud, rust eller kraftigt slid
- Sørg for at dit ankerpunkt kan holde **1200 kg**
- Planlæg ankerpunktet så tæt på arbejdsstedet som muligt. Opsæt flere punkter om nødvendigt, så penduleffekt undgås
- Tøm lommer og undgå løst sidende tøj under selen
- Selen skal sidde stramt, og den skal løbende strammes op under arbejdet
- Brug hjelm med hagerem, så hovedet er beskyttet ved fald

Instruktion

Instruktion i brug af faldsikring skal altid gives af personer med indsigt i faldsikring og fastgørelse - samt med forståelse for konsekvenserne af forkert brug af faldsikring.

Man kan enten lade et professionelt firma komme ud på pladsen og give en grundig instruktion, eller man kan lade et antal medarbejdere uddanne sig til superbrugere i brugen af faldsikringsudstyr - fx arbejdsmiljørepræsentanten - og herefter lade dem instruere deres kollegaer. Det er en effektiv og fleksibel metode alle firmaer kan bruge, og det er med til at sikre en forsvarlig brug af faldsikringsudstyret. Dog er det vigtigt, at eventuelle superbrugere løbende kommer på repetitionskursus.

VIGTIGT – Sæt dit faldsikringsudstyr rigtigt sammen

For at faldsikringsudstyret skal virke og rede dig, hvis ulykken er ude, skal det kombineres rigtigt. Gør du det forkert, kan det ende fatalt. Er du i tvivl, skal du kontakte din mester eller leverandøren.

Kombination	Rigtigt Forkert 	Konsekvens
Faldhindrende løsning Justerbar line + H sele		Du kan ikke falde; Den justerbare line skal justeres ind hele tiden, mens du arbejder, så du ikke kan falde ned.
Falddæpende løsning Fast line med falddæmper + H sele		Du kan falde ned; Men dit fald bremses af den indbyggede falddæmper i den faste line.
Falddæpende løsning for lodret sikring Yoyo + H sele		Du kan falde; Men Faldblokken virker som en sikkerhedssele og bremser dit fald øjeblikkeligt. Og maksimalt efter 1/2 meter.
Falddæpende løsning for vandret sikring Yoyo + wire + H sele		Du kan falde; Men faldblokken virker som en sikkerhedssele og bremser dit fald øjeblikkeligt. Og maksimalt efter 2 meter. Den fortærkede stålwire tager påvirkningen fra den kant, faldet er sket fra.
Faldhindrende løsning Fast line og støttebælte	 OBS	Denne løsning anvendes typisk i en bomlift. Til alle andre opgaver, hvor du skal bruge faldsikringsudstyr, SKAL du bruge en H sele.
Ikke faldhindrende løsning Yoyo + falddæmper + H sele		Du kan falde helt ned; Faldblokken stopper dig ikke i tide, da der også er falddæmper i Yoyoen, så du risikerer at falde 4 meter, før faldet bliver standset.
Falddæpende løsning Yoyo + bælte		Du kan falde; Faldblokken standser dig, men du risikerer at brække ryggen på grund af bæltet, der kun støtter din lænd.

Beredskabsplan når I arbejder med faldsikring

Før du starter på at arbejde med faldsikring, skal arbejdet risikovurderes, og der skal laves en beredskabsplan.

Kontakt det kommunale beredskab/brandstation for at høre, hvordan de kan håndtere en højde-redning i forhold til det konkrete arbejde, der skal udføres (og arbejdsstedet).

Beredskabsplanen skal altid tage udgangspunkt i de faktiske forhold. Der skal blandt andet tages højde for:

- Hvor i byggeriet skal der arbejdes?
- Hvordan er adgangsforhold og redningsveje?
- Hvilken form for redning kan der udføres? (Fra lift, rullestillads, stige eller ved nedhejsning).
- Hvor redning nedefra ikke er muligt, skal der laves en plan for nedhejsning/højderedning (kræver speciel uddannelse)
- Hvem gør hvad ved en faldulykke (ring 1-1-2, afspærring af ulykkes område, kontakt til krisoberedskab m.v.)?
- Ved alarmering til 1-1-2 skal det oplyses, at der er tale om en højderedning, så beredskabet kan medbringe det fornødne redningsudstyr fra starten af.

Udarbejd en kort og præcis beredskabsplan for, hvad der skal gøres, hvis ulykken sker.

Det er vigtigt, at alle som er involveret i arbejdet med faldsikring, bliver instrueret i beredskabsplanen.

Beredskabsplanen bør altid hænges op i umiddelbar nærhed af arbejdsområdet og være synlig for alle.

Højderedning – og hvad så?

Højderedning er ikke "bare lige". Det kræver uddannelse og løbende træning.

Se filmen her – og bliv lidt klogere

Tag på kursus og prøv dine grænser af – faldsikring i virkeligheden

Beredskabsstyrelsen: www.brs.dk

Cresto: www.cresto.dk

Scanlico; www.faldsikringskursus.dk

Resc: www.resc.d

Procurator; www.procurator.dk

Falck: www.falck.com

Spørg eventuelt jeres leverandør af faldsikring, om de kan hjælpe med at arrangere et kursus.

Regler ved brug af faldsikring:

- AT-vejledning om faldsikring D 5.5
- AT-vejledning om fald fra højden på byggepladser 2.4.1
- AT-vejledning om fald fra højden ved arbejde på tage 2.4.2
- Håndbogen om arbejdsmiljø fra BAR Bygge & Anlæg

Faldsikring fra A til Z

Det er ikke ligegyldigt, hvordan du kombinerer delene i faldsikringsudstyret. Gør du det forkert, kan det gå grueligt galt.

Ankerpunkt

Brug altid et egnet ankerpunkt for din faldsikring. Brug ikke installationsrør, radiatorer eller lignede, da de er uegnede. Ankerpunktet skal kunne optage den kraft, der opstår, når en person falder ned. Det svarer til en belastning på 12 kN (1.200 kg). Linen, skinnen osv. må ikke kunne løsne sig fra ankerpunktet. Ankerpunktet bør, hvis det er muligt, placeres over hovedhøjde og maksimalt i en vinkel på 15 grader fra arbejdsstedet for at undgå pendulleffekt. Monterede ankerpunkter skal være godkendt til formålet.

Faldhindrende udstyr

Bruges hvor du med seler/bælte og liner forhindres i at komme i nærheden af kanter og huller. Det kan bruges, hvis du ikke skal arbejde på selve kanten, men fx arbejde mindre end 2 meter fra kant.

Et faldsikringsreb med reb-lås sammen med en sele er faldhindrende. Reb-lås sikrer, at du ikke kommer for tæt på kanten.

Falddæmpende udstyr

Her skal du bruge seler og liner med falddæmper. Du bliver bremset, hvis du falder. Udstyret skal kunne tåle en belastning på 1200 kg.

Dette udstyr skal bruges, hvis du

arbejder et sted, hvor der er fare for at falde. Fx arbejde på en kant eller en bjælke.

Faldblok

Faldblokken er en automatisk fangindretning, som holder linen stram under arbejdet, hvorved faldet begrænses mest muligt. Faldblokken er typisk udstyret med indbygget falddæmper. Dette skal dog altid kontrolleres, så udstyret sammensættes korrekt. Faldblokke er mest effektive, når de er placeret over personens hoved. Placeres faldblokken vandret, skal der altid anvendes en forstærket stålwire på 1 til 2 meter mellem selen og faldblokken i h.h.t leverandørens anvisninger. Vær opmærksom på, at ikke alle faldblokke kan anvendes til vandret sikring. Faldblokken skal efterses, hvis den har været udsat for et fald.

Falddæmper

I falddæmpende systemer skal der altid anvendes en falddæmper til at reducere kraften ved fald. Falddæmpere kan fx være en line med indbygget falddæmper eller være indbygget i en faldblok. Der må aldrig anvendes to falddæmpere samtidig. Liner med falddæmper skal kasseres, hvis de har været udsat for et fald. Faldblokke skal efterses.

Ankerpunkter

Anker-øjeboldt til montage i stål

Permanent ankerpunkt til flade betontage

Væganker

Klemfix-anker til beton

Ankerpunkt til spær og andre trækonstruktioner

Jerns anker

Traversanker til døråbninger og lignende

Koblingselement, fx karabinhage

De enkelte dele af udstyret er typisk forbundet med en karabinhage eller et andet koblingselement. Det skal være selvslukkende og kunne låses – enten manuelt eller automatisk. Det er vigtigt, at du kan betjene det med én hånd og åbne det med højest to bevægelser. Brug ikke manuel lås, hvis du skal låse og låse op flere gange i løbet af en arbejdsdag. Koblingsudstyr skal kasseres, hvis det har været udsat for et fald.

Liner

Linen, der forbinder seletøjet med det øvrige faldsikringsudstyr, skal være lavet af syntetisk tov, ståltov eller reb. Linen skal være så kort som muligt - inkl. falddæmper, koblingselementer m.v.

Liner skal kasseres, hvis de har været udsat for et fald.

Løbeline/wiresystem

Wiresystem er en wire, som er fastholdt via sceptre/stolpe fx på et fladt tag. Der skal anvendes glidelås, der passer til wiren, der skal kunne passere hen over sceptre/stolperne. Glidelåsen skal være af samme fabrikat som wiresystemet og wiresystemet skal være godkendt og via ID-skilte kunne tjekkes af brugeren inden ibrugtagning.

Wiresystemer skal normalt udskiftes, hvis de har været udsat for belastning.

Penduleffekten

Bevæger du dig for langt ud til siderne, i forhold til dit ankerpunkt (maksimalt i en vinkel på 15 grader) og falder ud over kanten, risikerer du at ramme ind i diverse lodrette konstruktioner i dit fald eller – endnu værre – falder helt ned på jorden eller den underliggende etage, fordi linen er blevet for lang. Dette kaldes penduleffekten. Du falder altså flere meter ned, inden den falddæmpende funktion træder i kraft – eller du rammer jorden uden at linen strammes.

Seler

En sele fordeler det tryk, som kroppen bliver udsat for ved et fald. Det er vigtigt, at linen/wiren bliver sat fast på selen på en sådan måde, at den person, der falder, kommer til at hænge lodret, efter faldet. Selen skal sidde stramt på brugeren, og løsthængende tøj under sele skal undgås. Selen skal kasseres, hvis den har været udsat for et fald.

Skiltning (Faldsikring påbudt)

Hvis I anvender et kollektivt faldsikringssystem med poster og wurer, skal arbejdsområde skiltles.

Tænk over dit ankerpunkt

Det skal kunne holde til 1200 kg

Eik får behandling på byggepladsen

Som de første i Danmark kan håndværkerne på Det Nye Universitetshospital i Aarhus (DNU) få behandling på et sundhedscenter midt på byggepladsen. Det har elektriker Eik Joensen stor glæde af.

Eik Joensen kan både mærke i nakken og ryggen, at arbejdsdagen bl.a. indebærer tunge løft og arbejde over skulderhøjde. Men for den 36-årige elektriker er hjælpen nærmest lige ved hånden på byggepladsen, hvor Det Nye Universitetshospital i Aarhus bliver opført. Her er nemlig åbnet et sundhedscenter, der som det første herhjemme giver de ca. 1.000 håndværkere på byggeriet mulighed for at få fysioterapi og massage helt uden at skulle forlade byggepladsen.

Eik Joensen har fået behandling for sine ryg- og nakkesmerter på sundhedscentret.

”Det, at sundhedscentret ligger midt på pladsen, betyder ganske enkelt, at jeg får gjort noget ved problemerne. For jeg er, som mænd er flest. Vi går ikke til lægen, før det er for sent. Og hvis jeg skulle bruge flere timer på at komme til behandling inde i byen, ville jeg ikke få det gjort,” siger han.

Og behandlingen er vigtig for Eik Joensen.

”Smerterne er meget ubehagelige, og jeg har tidligere været sygemeldt for rygproblemerne. Så jeg er nødt til at få gjort noget ved problemerne. Og det kan behandleren på sundhedscentret,” siger elektrikerens.

Fakta om sundhedscentret

Sundhedscentret på DNU er kommet i stand via et samarbejde mellem Pen-

sionDanmark, 3F-Transport, Logistik & Byg, Aarhus, samt bygherren DNU. De 1.000 håndværkere har adgang til sundhedscentret via deres sundhedsordning i PensionDanmark. Sundhedsordningen giver bl.a. adgang til behandling hos en fysioterapeut, kiropraktor, massør eller zoneterapeut.

AF RUNE LINDBERG

Er din skurby dit andet hjem?

Og ville du indrette dit hjem som en skurby?

Arbejdstilsynet opstiller fælles krav om minimum-indhold af en skurby, men der er ikke krav til stemningen i skurvognen. Og den kommer skam ikke af sig selv.

Der er krav til skurvognsfaciliteterne:

- Toilet (max 200 m eller 5 min. gang til toilet fra arbejdsstedet)
- Håndvask med rindende varmt vand
- Badefaciliteter med omklædningsmulighed og 2 skabe pr. mand
- Adskilt omklædning og spiserum

Kravene kan også opfyldes ved, at de ansatte anvender velfærdsfaciliteter i en eksisterende bygning. Brugsværdien skal dog have minimum samme standard som ved en almindelig skurvogn.

I de sidste par år har fælleskantiner gjort deres indtog på mange, især større, byggepladser. Det er der en logisk forklaring på. Mange byggepladser har nemlig begrænset plads, og ved at etablere en fælles skurby, som byggeledelsen opsætter, undgås, at hvert fag optager plads med deres egne skurvogn (uanset hvor mange de er).

Desuden giver de store fælleskantiner gode muligheder for at lave fælles informationsmøder o.lign. hvilket mange pladser benytter sig meget af.

Men der er også udfordringer som:

- Vaner – Vi plejer at sidde alene. Vi vil have faste pladser osv.
- Støj – Der er klart en forskel på, om der er 10 eller 60 mand i et rum. Derfor er der i mange fælleskantiner opsat lydæmpning i lofterne.
- Oprydning – Når man ikke nødvendigvis har sin egen plads, forventes det, at man rydder bordet efter brug. Dette kræver, at der er mulighed for at stille sine ting væk.
- Køleskabskapacitet – Svarer selvfølgelig til antal brugere.
- Rengøring – Der er ikke et fast antal gange pr. uge, så det skal ske efter behov.

Men den nye form for indretning af skurby skaber også nye muligheder, hvis man bruger fantasien. Der er masser af eksempler på kreative og hyggelige indretninger, overdækninger med grillplads, stående mødebord i gangarealer. Kun fantasien, og villigheden til at gøre lidt ekstra, sætter grænser.

- Skurvogne må ikke benyttes til opbevaring af værktøj og materialer m.v.
- Mindst ét vindue skal kunne åbnes i skurvognen.
- Der skal være mindst 2 aftræksventiler i skurvognen.
- Der skal være mulighed for tørring af vådt arbejdstøj.
- Alle rum skal kunne opvarmes til 18 grader.
- Der skal være en håndvask med rindende varmt vand og varmt vand til bruser.
- Skurvogn og toiletter skal rengøres jævnligt.
- Skurvognen skal have god belysning (min. 200 lux).

Så redaktionen udfordrer jer alle til at deltage i konkurrencen (se side 19) om Danmarks hyggeligste, sjoveste, vildeste skurby/skurvogn.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Fra Enemærke og Petersens byggeplads Rådmandgades skole. Ren råhygge. Udekøkken og blomster ☺.

Scan QR-kode og se ATs vejledning om skurvogne.

Tænk dig om – bare i 15 sekunder

Når arbejdssikkerhed er i fokus, stiger kvaliteten og produktiviteten også. Det hele starter med, at man tager sig 15 sekunders omtanke, fortæller sikkerhedsrådgiver Henrik Olesen, der blandt andet har hjulpet virksomheden BMS – Heavy Cranes med at slå den enkle metode fast med syvtommersøm.

1, 3, 2, 4 ... Hvis du står og skal til at starte en ny opgave, er det en god idé at stoppe op og tænke opgaven igennem. Det tager kun 15 sekunder, og det kan være en virkelig god investering.

"Tanken er, at man hele tiden skal stræbe efter at forbedre sig en lille smule. Hver gang man skal tage fat på noget nyt, skal man lige bruge 15 sekunder på at tænke: Hvad kan jeg gøre bedre?" fortæller sikkerhedsrådgiver Henrik Olesen, som har firmaet SafetyForce.

Just a second!

Teknikken "15 Sekunder®" går i sin enkelthed ud på at bruge 15 sekunder før alle nye opgaver. Sekunderne bruger man til at tænke over, om man nu har valgt det rette værktøj, om man står rigtigt, om der er noget i opstillingen,

man kan forbedre, hvilke risikofaktorer, man skal være opmærksom på osv. Henrik Olesen fortæller: "Det både forbedrer sikkerheden for den enkelte medarbejder og hans eller hendes kolleger, og højner kvaliteten og produktiviteten af det udførte arbejde, når man forinden lige stopper op og tænker sig om."

Nem at huske

BMS – Heavy Cranes er én af de virksomheder, der benytter metoden. Firmaet sætter vindmøller op over store dele af verden og har derfor mange forskellige nationaliteter ansat. "Mange forskellige kulturer betyder mange forskellige sikkerhedskulturer, og hvordan får man en englænder, dansker, rumæner og svensker til at have det samme mindset på området?", spørger Niels Lundgren fra BMS – Heavy Cranes. "Vi havde brug for en metode, vi kunne være fælles om, og som var nem at huske".

...13, 14, 15 sek.

"Når det er accepteret, og ligefrem forventet, at jeg som medarbejder stopper op og bruger tid på at passe på mig selv – ja så passer jeg automatisk også på ting og mennesker omkring

Henrik Olesen (th. med seler) 'in aktion' ved et vindmølle-site langt oppe i Sverige.

mig. Mange ulykker i byggebranchen opstår, fordi man lige har haft lidt travlt til at gøre det helt rigtigt. "15 Sekunder®" er en meget enkel og effektiv metode til at undgå ulykker og i samme proces højne kvaliteten og produktiviteten i en virksomhed", siger Henrik Olesen.

Hos BMS – Heavy Cranes har me-

toden givet dem nogle fælles referencer, som gør det lettere at tale om sikkerhed. Niels Lundgren fortæller: "Det kan jo godt føles lidt grænseoverskridende at påpege en fejl eller rette på andre, men nu ved vi, hvad vi taler om. Nu kan man lettere sige: "Har du nu husket de 15 sek.?"

AF KIRSTINE GREEN

Quiz:

Test din viden om vinterforanstaltninger!

Hvornår er det egentlig vinter, og hvilke sikkerhedsforanstaltninger bør man gennemgå, før vinteren sætter ind?

Se hvor meget du ved om vinterforanstaltninger!

1. Vinterperioden ligger ifølge Arbejdstilsynet i perioden:

- a) 1. november til 1. januar
- b) 1. oktober til 31. marts
- c) 1. september til 1. februar

2. I vinterperioden er det ekstra vigtigt at fjerne overfladevandet på byggepladsen. Hvorfor?

- a) Det er for koldt at bade i
- b) For at man kan færdes tørskoet på pladsen
- c) Det er tungt at gå rundt i

3. Det er vigtigt at etablere god udendørs orienteringsbelysning. Hvorfor?

- a) For at kunne orientere sig i de mørke timer (morgen og aften)
- b) Tage en god 'selfie'
- c) Gør det lettere at vågne

4. Grus, ureasalt og vintermætter er godt at have på lager fordi:

- a) Man kan bygge sandkager
- b) Man kan sikre et skridsikkert underlag, når det sner
- c) De gør ingredienser til en skrubbemaske

Tjekliste!

– for særlige arbejdsmiljøforanstaltninger i vinterbyggeriet

Foranstaltninger:

- Aflledning af overfladevand på byggepladsen
- Snerydning og grusning på byggepladsen
- Udendørs orienterings- og arbejdsbelysning
- Reetablering af vinterbeskadede færdselsarealer og materialeoplagspladser
- Etablering af vinterbetingede interimveje
- Frostsikring af vandinstallationer
- Læskærmning og overdækning af arbejdssteder (stationære arbejdssteder)
- Foranstaltninger mod pløredannelser
- Foranstaltninger mod nedbør ved tagarbejde
- Fjernelse af sne, rim, is og vand ved tagarbejde
- Midlertidig tætning af etageadskillelser og/eller tagkonstruktion mod vandgennemsvivning, kulde og varmetab
- Bortledning af regn og smeltvand indendørs
- Sikre elinstallationer både inde og ude
- Snerydning på ikke færdiggjorte etageadskillelser og tagdæk
- Lukning af facadeåbninger
- Opvarmning og ventilation
- Inddækning og overdækning af stillads
- Sikre mod tagkollaps i opbygningsperioden
- Anskaf i god tid skovle, sneplove, fejmaskiner og andet sne-rydningsmateriel
- Husk også grus, ureasalt og vintermætter. Kan evt. anbringes i et depot

Scan QR-koden og download tjeklisten

Små byggevirksomheder knækker også ulykkeskurven

Branchearbejdsmiljørådet for Bygge og Anlæg har afholdt informationsmøder over hele landet for de små og mellemstore virksomheder. Formålet har været at fortælle om ulykkesforebyggelse og om forebyggelsespakker. Der er nemlig meget at vinde for både virksomhedernes økonomi og for medarbejdernes helbred.

Det er forholdsvis mere risikabelt at være medarbejder i en mindre byggevirksomhed, og statistikkerne viser da også, at halvdelen af alle ulykker i byggefagene sker i virksomheder med mindre end 20 ansatte. Farligst er det at være ansat i en lille virksomhed med op til fem medarbejdere. Derfor har der været afholdt 14 informationsmøder målrettet mindre virksomheder overalt i landet.

Møderne har givet et solidt indblik i Arbejdstilsynets skærpede indsats overfor virksomhederne i byggebranchen, i handleplanen "Sikkerhed hver dag – knæk kurven for alvorlige arbejdsulykker" og i mulighederne for at få økonomisk tilskud i form af en forebyggelsespakke.

Ny viden på en nem måde

Regionsformand, Knud Kristensen, fra Dansk Byggeri, er glad for, at informationsmøderne er kommet rundt i hele landet, da han mener, at det er en af de bedste måder at skaffe sig arbejdsmiljøviden på: "Som organisation skal Dansk Byggeri hele tiden være med til at dagsordensætte de væsentlige temaer. Informationsmøderne har klart haft den effekt, at både ledelse og

medarbejderne i virksomhederne har fået en fælles holdning til, hvad der er vigtigt i forhold til arbejdsmiljø og sikkerhed."

Interessen blev vakt

Freddy Hansen, der er arbejdsmiljøøkonom i byggegruppen i 3F, synes også, at informationsmøderne er et godt og velegnet forum til at sætte fokus på at nedbringe antallet af ulykker: "Informationsmøderne er bare den helt rigtige måde at få inspiration til arbejdsmiljøforbedringer. Man kan se og røre ved tingene, og man kan tale med de konsulenter, der kan give svar på tingene umiddelbart. Blandt andet også, hvordan man skal søge en forebyggelsespakke - her og nu. Jeg var på det første af informationsmøderne på Bornholm, og her var der en mester, der helt klart syntes, at der var godt styr på arbejdsmiljøet i virksomheden,

Jacob Munk,
BAR Bygge
& Anlæg

Frank Carlsen fra
Mostrup i Tune.

og derfor havde han ikke det store behov for at søge en forebyggelsespakke. Men da han først havde hørt et par indlæg på mødet og set nogle af filmene, så var han pludselig blevet meget mere interesseret i at søge en pakke til virksomheden. Jeg tror, at de fleste deltagere på møderne har fået den samme oplevelse."

Arbejdsmiljø og økonomi hænger sammen

Steffen Moos fra Moos Byggeri er en af de mange, som har søgt og fået tilbudt to forebyggelsespakker. For ham handler det i høj grad om at sikre den væsentligste ressource i virksomheden – nemlig medarbejderne. I Moos Byggeri er der otte ansatte, og Steffen ved udemærket, at det både er dyrt, besværligt og menneskeligt uacceptabelt, hvis en medarbejder skal sendes hjem på grund af dårligt arbejdsmiljø. For ham handler det derfor om at sætte arbejdsmiljøet i tale og om at få en systematik, der sikrer, at det hele tiden er i fokus. Det er forebyggelsespakkerne med til at sørge for, mener han: "Vi er blevet langt bedre til at holde de møder, der skal til, for hele tiden at få snakket om de væsentlige ting i arbejdsmiljøet og i planlægningen af arbejdsopgaverne."

Under Hjelmene med på møderne

Under Hjelmene mødtes med nogle af deltagerne på et par af informationsmøderne for at høre, hvad der havde motiveret dem til at komme.

"Vi har været lidt uheldige med et par arbejdsulykker tidligere, og derfor har vi fokus på at undgå ulykker," fortæller byggeleder Morten Hoff fra virksomheden Jørn Johansen A/S i Næstved. "Konkret afholder vi personalemøder, hvor vi har arbejdsmiljøet i centrum. Samtidig har vi lavet en liste med alle vores hjælpemidler, og givet samtlige medarbejdere instruktion i, hvordan de skal bruges. Men vi har da brug for inspiration, så vi hele tiden kan være i front med sikkerheden."

Frank Carlsen fra virksomheden Mostrup i Tune var ikke et øjeblik i tvivl om, at det var en god investering at bruge nogle timer på mødet i Roskilde. "Jeg tænkte simpelthen, at jeg var nødt til at komme ud og høre, om vi gør tingene rigtigt," siger han og uddyber: "Vi har meget fokus på det i forvejen, men jeg var også nødt til at vide, om der var ting, som vi havde overset."

AF MORTEN BICHEL

Ulykkerne i fokus

Den nyeste forebyggelsespakke til bygge- og anlægsbranchen skal hjælpe til med at reducere antallet af ulykker. Den handler blandt andet om, hvordan man skaber en professionel virksomhed – også når det gælder sikkerhed.

Oplysninger om pakken og om, hvordan man søger – samt ansøgningsskema – kan hentes på Forebyggelsesfondens hjemmeside under forebyggelsespakker.

Sikkerheden – et skoleeksempel

Under hjelmene har besøgt Teknisk Skole i Glostrup for at sætte fokus på, hvad de kan gøre ved sikkerheden. Her er skolen aktiv og forsøger at højne sikkerheden på bedste vis. Skolens mål er: Ingen ulykker overhovedet.

Vi erfarede ved at tale med sikkerhedslederen, at selvom viden og fokus er tilstede – kan det også være op ad

bakke at sørge for ordentlige forhold for lærlinge og lærere.

Vi mødtes med Carsten for at tale om sikkerheden på Teknisk Skole på Fabriksparken i Glostrup. Carsten er daglig sikkerhedsleder for skolen. Carsten er optaget af, at der skal være styr på sikkerheden – og står selv for at gå sikkerhedsrunderinger i hver afdeling hver 14. dag.

Sikkerhedsrunderinger

På rundringerne har Carsten fundet flere forhold, som det tager tid at få rettet op på. I murerafdelingen er der en blandesilo, som støver for meget. Løsningen har Carsten fundet for længe siden: Siloen skal udenfor at stå. Det koster bare penge, og de penge kan Teknisk skole kun få ved at søge om det. Dvs. der går langt tid, fra problemet er identificeret, til Carsten kan få problemet løst. Forklaringen er, at Teknisk Skole i Glostrup ikke ejer de bygninger, hvor de bor. Derfor tager det tid at få forklaret bygningsejeren, når skolen har behov for ændringer,

eller bestiller nye porte for at undgå trækgener.

Det er straks lettere at få lærlinge til at benytte det personlige sikkerhedsudstyr som sko og briller, end at få bygningsejeren til lommerne.

På grundforløbet får lærlingene en uge til at skaffe sikkerhedssko, og derefter forventer skolen, at man bruger sikkerhedssko, hvis ikke bliver eleverne hjemsendt. Skolens holdning er entydig og klar og gælder også for lærlinge på hovedforløbet.

Arbejds miljøuddannelsen er rykket fra 2. hovedforløb til 4. hovedforløb. Det ser Carsten som et problem, fordi lærlinge får deres viden om arbejdsmiljø for sent. Teknisk Skole kan bare ikke finde plads til at lægge arbejdsmiljø ind tidligere. Til gengæld bliver lærlingene på grundforløbet sat til at udarbejde en apv som følger dem gennem uddannelsen.

AF LARS KJØLLER BLOCK OG ABELONE LIND ANDERSEN

DM for unge med ambitioner

DM i Skills er ikke for tøsedrenge. Det kræver hårdt arbejde at deltage

Casper Nymark Pedersen er murerlærling i HHM og er færdigudd lært næste år. Han er efter indledende kvalifikationsrunder udtaget til DM som afholdes i København i januar 2015.

Casper har deltaget før, så han ved, det er hårdt arbejde, men han glæder sig. Deltagerne bliver nemlig udfordret til det yderste. Der skal på 22 timer laves en fast opgave, der indeholder alle aspekter af faget. Så der skal planlægges grundigt, forklarer Casper. Jeg planlægger alt ned til mindste detalje, også omkring arbejdsmiljøet. For når jeg først går i gang, skal det flyde uden for megen belastning og spildtid. Så de tunge materialer er kørt i stilling, og de personlige værnemidler er lige inden for rækkevide.

Til spørgsmålet om, hvorvidt Casper anvender handsker for at beskytte sig mod de skarpe flisekanter, svarer han: "Det kan ikke lade sig gøre, for jeg skal kunne føle trykket og overgangene med mine fingerspidser".

Men fliserne er skarpe som glas, så en udfordring med at anvende handsker i klasse 3 (skærefaste), hvor det yderste af handsken er klippet af, blev givet under interviewet. Så bliver det spændende, om Casper tager udfordringen op til Skills ©.

Trods sine kun 21 år har Casper deltaget i 7 konkurrencer (lokal-, regionale- og landsdækkende), men han har også måttet sande, at det er tungt arbejde, hvis ikke man tænker sig om og anvender hjælpemidler. Ryggen skal holde i mange år endnu, og det kan kun lade sig gøre ved at passe på den.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Inden selve konkurrencen i januar samles alle deltagerne en uge i december i Herning. Her øver de sig på de kommende opgaver, planlægger og prøver om og om igen.

Casper Nymark Pedersen. En stolt lærling.

Caspers ene opgave til Skills i 2013 viser konkurrencens svære niveau.

Caspers anden opgave til Skills i 2013.

”Man burde ændre sin egen adfærd – også på den næste byggeplads”

Enemærke & Petersen renoverer Rådmandsgade Skole i København. Skolen er samtidig i drift, og det kræver at alle, der arbejder på byggepladsen, tager hensyn til skolens elever og lærere.

Netop det at renovere en skole i drift kræver en speciel indgang til sikkerhedskultur, ledelse og adfærd. Sikkerhedskonsulent Kasper Lindgren og projektchef Kim Thinggaard har derfor sat fokus på sikkerhedskulturen med forskellige tiltag.

Farvede bolde i rør

En opstartsworkshop med byggeledelsen, rådgiverne og underentreprenørerne var den indledende øvelse. Her blev det klart, at synlighed er vigtig for byggeprocessen, hvis man skal indføre en kultur med fælles ansvar i centrum. - For at synliggøre effekten i dagligdagen og hvor gode vi er til at holde orden på byggepladsen, blev der indført et system med ”bolde i et rør”. For hvert punkt der var anmærkninger til den enkelte entreprenør på sikkerhedsrunderingen, blev der puttet en bold i hans rør. På den måde blev det hurtigt synligt, om man som fag hav-

de noget at rette op på, eller man var dygtig og ingen bolde havde. - Hvis en aftale ikke blev overholdt, fik entreprenøren en farvet bold, forklarer Kim Thinggaard. Hver anden uge blev alle i skurvognen spurgt, om hvad delmålet skulle være, og hvis målet blev nået, blev alle belønnet med en præmie, som fx grill.

- Boldene er derfor gået hen og blevet et konkurrenceelement på byggepladsen. Den entreprenør og de håndværkere, som vinder den samlede konkurrence, får et gavekort til et Steakhouse, forklarer Kim Thinggaard og Kasper Lindgren.

En stor opslagstavle med smileyer

Et andet synligt element er tavlen med udeståender, der mest er byggeledelsens værktøj. Ved for mange røde smileyer indkaldes entreprenøren og rådgivere til et afklarende møde. Ved at anvende tavlen sikrer byggeledelsen, at udestående punkter ikke tabes i mailboksen eller i løse notater. Der holdes heller ikke traditionelle byggemøder, men statusmøder, hvor kun uafklarede ting behandles og tidsplanen justeres. ”Boldsystemet har effekt på mange andre ting end arbejdsmiljø her på pladsen”.

- Den fælles kultur, der er opnået, har måske nok taget udgangspunkt i sikkerhedsarbejdet, men har smittet positivt af på alles adfærd, og alle hjælper hinanden, fortæller Mike Winther Rasmussen og Sune Milling, der begge har været med siden opstart. De er begge meget tilfredse med, at der på byggesagen er fælles frokoststue, for det giver et bedre grundlag for samarbejde og snak på tværs af fagene, end hvis hvert fag sad for sig selv.

- Jo, flere der er inde i skurvognen, des sjovere bliver det, forklarer Mike Winther Rasmussen. De 20-25 mand, der er på sagen, kender derfor hinanden godt, og mellem skurene har kreative personer indrettet et lille udekøkken, for her gider man godt gøre lidt ekstra for hyggens skyld.

AF ANNE MARGRETHE ANTTILA OG SUSANNE NEJST LØRUP

Hvert fag sit rør. - Konkurrence-elementet gør helt sikkert en forskel, siger Mike Winther Rasmussen fra Arcon. Det gælder om at få færrest mulig farvede bolde, og konkurrencen har helt sikkert haft effekt på mange andre ting end arbejdsmiljø her på pladsen.

Hvis man når målet, bliver alle på byggepladsen belønnet med en præmie, som fx grill efter arbejde.

Så stop da trafikken!

Biler og byggeplads er en farlig cocktail, der let fører til blod og buler. Løsningen er at lukke vejen for trafik, mens arbejdet står på.

”Det hele glider bare nemmere, når vejen er spærret helt af. Så er den fulde opmærksomhed på dét, man laver – og ikke på, om trafikken kører for tæt på sikkerhedszonen”, fortæller struktør Kristian Lauridsen fra Arkil. Han og maskinfører Jens Kolmos er enige: Når en vej skal holdes åben for trafik af hensyn til bilisterne, går det ud over sikkerheden for vejarbejdere, bilister, cyklister og fodgængere. Jens og Kristian arbejder med at grave en ny spildevandsledning ned i godt 4 meters dybde i Jernbanegade i Aabenraa, og her er vejen spærret helt af for kørende trafik, mens arbejdet står på. Vejens beboere kan passere til fods, mens andre må tage en omvej. Det er den optimale løsning, fordi det giver plads til at opbevare udstyr og materialer tættere på, hvor det skal bruges. Vejspærringen betyder også, at arbejdet bliver udført mere sikkert og hurtigere end ellers.

Vejspærring den billigste og bedste løsning

Var det ikke lykkes Arkil at få overbevist vejmyndigheden i Aabenraa om at spærre for trafik, mens arbejdet står på, skulle det reelt udføres efter en anden og dyrere metode. Den gravekasse, der beskytter med-

arbejderne i udgravningen mod jordskred, er nemlig ikke dimensioneret til at modstå det ekstra tryk, der kommer fra vejkassen, når tunge lastbiler passerer tæt på en udgravning. ”Det viser bare, hvor vigtigt det er med en god dialog og få tænkt sikkerhed med ind i arbejdet, allerede inden der skrives kontrakt på en opgave. Bygherren har her fået den bedste og billigste løsning, og vi har fået optimale arbejdsvilkår,” pointerer Hans Christian Danielsen, der er entrepriseder på opgaven.

AF MARY-ANNE ANDERSEN KARAS

Kristian Lauridsen nyder arbejdsroen frem for susende trafik.

BAM:IT-projektet:

Det handler om kortlægning af arbejdsmiljø og IT-behov

Syv mellemstore danske byggevirksomheder har i adskillige måneder fået hjælp til at kortlægge arbejdsmiljøet og deres behov for IT-løsninger. Det er der kommet mange forskellige oplevelser og erfaringer ud af, men fælles for dem alle er, at de er kommet i gang med en proces, hvor både IT og arbejdsmiljø er blevet en mere integreret del af hverdagen.

”Det vi oplever som et helt generelt problem er, at de mellemstore byggevirksomheder ikke helt er i stand til at håndtere arbejdsmiljø som andet end noget, man først begynder at tage hånd om, når problemerne begynder at tårne sig op. Det vil sige, at arbejdsmiljøet hurtigt bliver en forstyrrende faktor, som griber negativt ind i byggeprocessen og produktionen. Det skaber forsinkelser og uforudsete udgifter. Det skaber frustration hos medarbejdere, ledelse og bygherre. Og det udløser ofte en lang række hovsa-løsninger, der sjældent er gode,” fortæller projektleder Anders Kabel fra Byggeriets Arbejdsmiljøbus.

Arbejdsmiljøet kommer først

BAM:IT-projektet er et led i 3F og Dansk Byggeris fælles bestræbelser på at fremme kvalitet, arbejdsmiljø og produktivitet i byggeriet. Der var fra projektets start enighed om, at det var arbejdsmiljøet, der var i hovedfokus, og at IT skulle være værktøjet,

Der er netop færdiggjort en inspirationspjece, som beskriver projektet og de erfaringer, som de deltagende virksomheder har fået. Pjecen kan hentes som elektronisk download gennem både 3F, Dansk Byggeri og Byggeriets Arbejdsmiljøbus.

der kunne understøtte arbejdsmiljøkulturen i virksomheden. ”Det har også været logisk i projektet at få afdækket arbejdsmiljøet først. Det er simpelthen umuligt at indføre IT-værktøjer og ’sætte strøm på’, hvis der ikke er en række grundlæggende rutiner, der er indarbejdet i virksomheden,” siger Martin Profit Jakobsen, adm. direktør i IT-rådgivningsvirksomheden BASIT.

Kommunikation og sikkerhed – to sider af samme sag
Sikkerhed, kvalitet og kommunikation går hånd i hånd hos Jørgen Friis Poulsen a/s, der er en af deltagerne i projektet: ”Hvis du som medarbejder føler dig sikker på stilladset, arbejder du også bedre,” fastslår kvalitets- og arbejdsmiljøchef Dorte Hartvig.

Løsningen blev en app, der forenkler arbejdsgangene ved blandt andet mangel- og sikkerhedsrundringer: ”Før i tiden ville jeg gå ud og lave et notat, skrive det i hånden og derefter sætte mig ind bag computeren. Nu kan jeg skære alle disse mellemlid fra og i stedet tage et billede, sætte en prik på planlægningen og være sikker på, håndværkerne forstår, hvad jeg helt præcist mener,” fortæller projektleder Kasper Ø. Hede.

En professionel investering

Parterne bag BAM:IT understreger, at projektet har været med til at skabe en synlighed om, at både arbejdsmiljø og IT i virksomheden skal betragtes som investeringer, der leverer positive afkast på den økonomiske bundlinje, og at de to investeringer - i fællesskab - kan være med til at skabe soliditet omkring både planlægning, systematik og kultur i virksomheden.

”Opgaven bliver nu at fastholde det momentum, som ligger i projektets resultater. Nemlig at blive ved med at fastholde forståelsen af, at der ligger et stykke arbejde i at afdække de rigtige løsninger for både arbejdsmiljø og IT, og at det er forskelligt fra virksomhed til virksomhed. Men også at der er penge at tjene, når man får investeret rigtigt og professionelt,” siger Mette Møller Nielsen, arbejdsmiljøchef i Dansk Byggeri.

AF MORTEN BICHEL

Se op... se ned...!

Når man taler om fald-ulykker, handler det næsten altid om at arbejde i højden, dvs. over 2 m fra jordoverflade. Men hvad med alle de fald, der sker i jordniveau eller udgravninger?

”Fald-og snublefare i samme niveau” udgør hele 30-50% af de straks-påbud, der gives i kategorien ”nedstyrtningsfare til lavere niveau”. Da skadesrisikoen er mindre, får det ikke den samme opmærksomhed, men en forstuvet fod eller et brækket håndled kan være meget belastende for hverdagens aktiviteter.

Når man arbejder i højden, tager man forholdsregler i form af faldsikring. Ved mindre udgravninger og på arbejdssteder med rod og uorden, er der sjældent forebyggende personlig faldsikring.

Det kan være på en plads med mindre udgravninger, f.eks. til fundamenter el. lign, eller ved ka-

bel-gravninger med svære plads forhold, hvor man har åbne render med jord liggende i bunker langs siden, og man risikerer at skride ned i renderen.

Med livrem og seler ... og afspærring!

Det er altid en god idé at anvende sele eller livrem, hvis bukserne er for store, men god og ordentlig afspærring omkring udgravninger, opretholde en god orden og ”være til stede”, når man udfører arbejde, kan være en start. I dag er der mange forstyrrelser, såsom mobiltelefoner og kolleger, og arbejdet skal gå stærkt. Men hvis man kan tage det bare lidt med ro

og have ”hovedet” med i sit arbejde, organisere sig lidt bedre og tænke lidt på, at der også er andre mennesker omkring én, så får vi mindsket de forhold, der medfører ulykker.

Så kig op, men kig også ned, og saml det op, der ligger og flyder, så du eller dine kolleger ikke falder eller på anden vis kommer til skade.

AF KENNETH B. BARLEV

Systematik er nøglen til sikkerhed.

SIKKERHED

... fra en anden vinkel

Motor – tjek! Olie – tjek! Dæktryk – tjek! Kontrolpa...

Som flypassager tænker du nok sjældent over alle de procedurer, der finder sted før din afrejse. Det gør John Pedersen til gengæld. Han er nemlig flymekaniker og én af de nøglepersoner, der sørger for sikkerheden, inden flyet kommer på vingerne.

Wroom! En brumlende lyd fylder luft- rummet over landingsbanen. Fly landet og letter med mindre end ét minuts mellemrum. Det er de store maskiners holdeplads, og rundt omkring arbejder lufthavnens ansatte på højtryk for at få flyene klar til næste rejse. John Pedersen er flymekaniker og ansat i SAS på 31. år. Han sikkerhedsgodkender maskinerne mellem hver landing. "Mekanik har altid interesseret mig. Jeg har, så længe jeg kan huske, kunnet lide at skille ting ad. Jeg skulle altid lige finde ud af, hvordan det virkede", fortæller John med et smil.

En sikker vending

Hver dag håndterer Københavns Lufthavn flere hundrede fly, som skal aflastes, rengøres, klargøres og sikkerhedsgodkendes, inden de flyver videre til et andet sted i verden. Tiden mellem ankomst og afgang er knap, og det handler om systematik på klokkeslæt, når John og hans flymekaniker-kolleger (typisk 3-4 personer) tager imod

John Pedersen har arbejdet som flymekaniker i 31 år.

og sikkerhedstjekker maskinerne. "Så snart passagerne er ude, går vi op i flyveren og briefer både kabinebesætningen og piloterne og spørger, om der har været nogen problemer."

Derefter foretages et "Maintenance-tjek" (vedligeholdelsestjek red.). "Vi hælder olie på, kigger ind i motorerne, tjekker hjulene, dæktrykket, lyset, hele flyets 'krop' og motor og tjekker for skader eller birdstrikes. Fugle er et stort problem, fordi de rammer så hårdt, at de kan slå ting i stykker på flyveren. Det samme gælder lynnedslag, der kan lave skader på flyene," fortæller John.

Afvekslende hverdag præget af systematik

"Man skal jo være omhyggelig i alle job, men som flymekaniker er vi nok ovre i kategorien systematik og overblik," fortæller John. Jobbet som flymekaniker kræver, at man både kan håndtere det rutineprægede og det uventede. "Der sker tit nogle ting, som man ikke lige havde regnet med, men efter 31 år har man efterhånden set det meste, og erfaringsmæssigt finder man jo ud af, hvad det er for ting, man lige skal holde ekstra øje med.", fortæller John.

På spørgsmålet om, hvordan det føles at have ansvaret for mange menneskers sikkerhed hver dag, svarer han: "I begyndelsen tænkte jeg især ekstra meget over det, men det er ikke længere noget, jeg tænker over hver dag. Ellers skulle jeg nok finde mig et an-

det arbejde," fortæller han og beroliger eventuelle flyskræk-plagede: "Flyene er bygget virkelig godt."

Handler om at holde hovedet koldt

"Hvis der kommer en fejlmeddelelse tæt på afgang, og man ved, at der sidder 200 mennesker, der gerne vil af sted, så bliver man nødt til at holde hovedet koldt. Men det er en del af kulturen. Det lærer man helt fra begyndelsen af uddannelsen: Stop, tænk dig om og aldrig gå på kompromis", forklarer han.

Derfor dobbelttjekker flymekanikerne også hinandens arbejde. "Lige så snart det har noget med 'flightcon-

trol' eller styremekanismerne at gøre, skal man altid have en kollega med, så man er to til at notere. Sikkerheden er bestemt ikke noget, man kan haste sig igennem," fortæller han.

Som udlært flymekaniker bliver du certificeret til at håndtere en bestemt flytype. I Johns tilfælde er det den store Wide Body. Han er uddannet i alle flyets systemer og kan stadig efter 31 år som flymekaniker forundres over, at det store skrog kan flyve: "Når jeg står og kigger på en maskine og ved, at der lige er fyldt 90 ton brændstof på, kan jeg stadig godt undre mig lidt over, at den alligevel kan flyve. Det er altså utroligt."

AF KIRSTINE GREEN

VIDSTE DU AT ...

- Flytypen **Wide-body** (fra engelsk: bred krop) er betegnelsen for de fly, der har mere end to midtergange i kabinen – i stedet for en?
- De første, der lancerede en wide-body var også de største, nemlig Boeing med deres 747 i 1969?
- Maskinen fyldes op med 90 ton brændstof.

Døde i byggeriet i Danmark

2014

Den 27.marts

Under et nedrivningsarbejde af et gammelt indkøbscenter døde en nedrivningsarbejder, da han fik et betonelement ned over sig.

11.september

En tømrer mistede livet, da han gled og kurerede ned af et tag, igennem et rækværk og faldt 8-10 meter ned. Tømreren var sammen med to kolleger i gang med et tagarbejde på en bygning under opførelse. De havde alle tre sikkerhedslinjer på og der var monteret rækværk ved tagfod, men både faldsikring og rækværk var ikke forankret korrekt.

16.september

En tømrer mistede livet ved et fald på ca. 3 meter. Ulykken skete ved, at tømreren kravlede fra et rullestillads ud på væggen trækonstruktion, fordi han ville fjerne noget PU-skum som ragede ud. Tømreren kravlede op på trækonstruktionen via ydersiden af rullestilladset som stod langs væggen og mistede fodfæste, da han var i gang med at fjerne PU-skum.

Tør du være alene?

Hvad nu hvis du pludselig har brug for hjælp, men er helt alene

Selv om du er nok så sej, stor og stærk, så er du trods alt ikke udødelig, og et uheld kan ramme alle. Alle har nok på et eller andet tidspunkt arbejdet alene eller rimelig afsides – uden at tænke over faren ved det.

Men hvis nu uheldet er ude, og du bliver ramt af et hjertestop, en blodprop eller en hjerneblødning, så hjælper det jo ikke, at kollegaerne kan både førstehjælp og hjertemassage, for de aner jo ikke, du har brug for hjælp.

Mange arbejder medfører, at en enkelt mand arbejder alene gennem et stykke tid. I så fald er det god planlægning at lave aftaler, der sikrer, at I alligevel holder øje med hinanden og kan hjælpe i nødtilfælde. Mange arbejder alene i lifte, men hvordan får kollegaerne manden ned, hvis han er bevidstløs? Ved du det?

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Dagligt arbejdes alene fra lifte på næsten alle byggepladser.

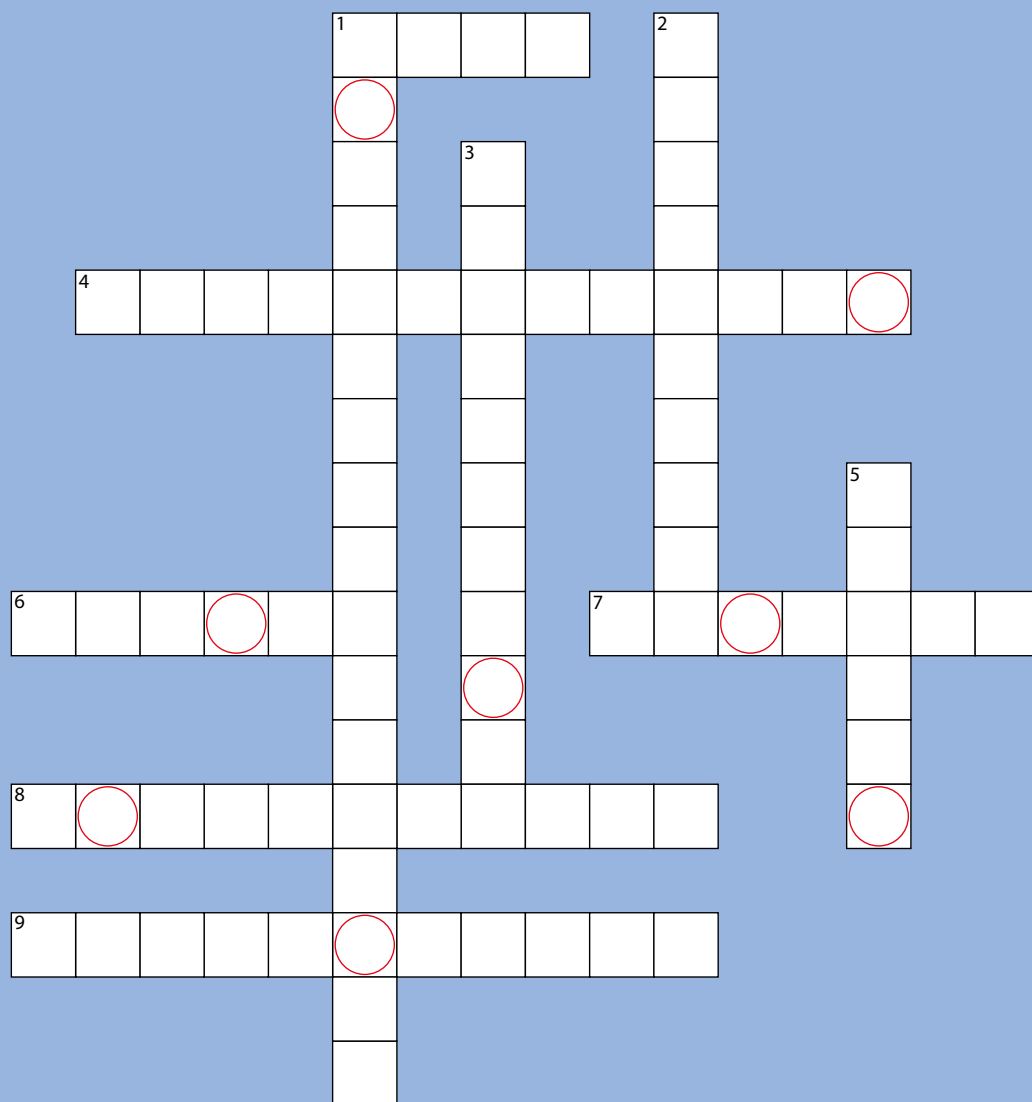
I Hoffmann A/S har man konstateret, at der på 1½ år har været 3 tilfælde, hvor en medarbejder/underentreprenør i arbejdstiden blev ramt af enten et hjertestop, en blodprop eller en hjerneblødning.

Alle hændelserne har heldigvis haft lykkelig udgang, men det er også en voldsom oplevelse for kollegaerne.

Det har desuden sat nogle tanker i gang omkring det at arbejde alene.

UNDER HJELMENE på KRYDS og TVÆRS

Udfyld felterne og find den
hemmelige kode:

Vandret:

1. En overset dræber på byggepladsen?
4. Fremover kan du også finde Under Hjelmene i ... (tip! se side 3)
6. Det årlige Danmarksmesterskab for unge fra erhvervsuddannelserne
7. Hvem sprængte Odinstårnet i luften d. 14. december 1944?
8. I dette nummer af Under Hjelmene handler temaet om ...?
9. I dette nummer af Under Hjelmene konkurrerer vi om Danmarks xxxxxxxxxxx skurby.

Lodret:

1. Debatman er i dette nummer udstyret med ... (lodret)
2. På opslagstavlen (side 3) vises en fiks opfindelse, der kombinerer samlingspladsen med en ...?
3. Navnet på de møder, der skal gøre sikkerheden bedre på arbejdspladsen (se evt. side 8)
5. Hvad hedder den landsdækkende kampagne, som skal fjerne tabuet om psykisk sygdom? (Skrives i ét ord)

Alle kan deltage i konkurrencen og blive de heldige vindere af de flotte præmier

1. præmie: Et godt digital kamera til ca. 2000,- kr.
For øvrige besvarelser trækker vi lod om Under Hjelmene T-shirts

Du kan vælge at:

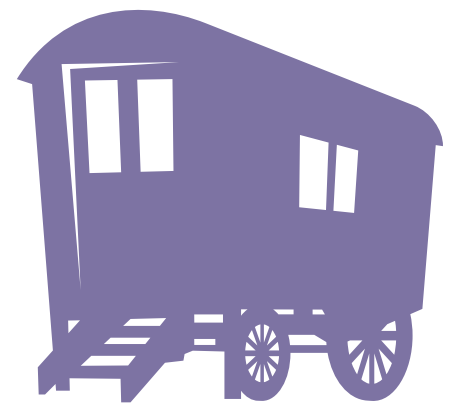
- SMS'e dit svar til 29 60 66 71
- Maile til bra@danskbyggeri.dk
- Sende dit svar til Under Hjelmene, Dansk Byggeri
Nørre Voldgade 106, 1358 København K

HUSK Uanset hvilken metode du vælger, skal vi have dit navn og adresse, så vi kan sende en eventuel præmie til dig.

Vi kårer Danmarks hyggeligste skurvogn - deltag i konkurrencen!

Skru op for den gode stemning og deltag i konkurrencen!

Send en MMS til 29 06 66 71 og vind ...

Hej Under Hjelmene ...

Jeg er ikke overrasket over, at jeg havde 13 rigtige i konkurrencen. Jeg er mere overrasket over, at jeg blev udtrukket som vinder. Det er en fin præmie, tak for det.

Tak for et godt blad. Det er god læsning, hvor man helt sikkert bliver klogere på sikkerhed m.m.

Nikolaj Lund Andersen, byggeleder,
Hoffmann A/S

Hej Under Hjelmene ...

Tak fordi I sendte en t-shirt jeg kan passe.

Den anden bortloddede jeg væk til den lærling, der var dygtigst til at lyne.

Jeg hedder Marianne (tv) og er tømrerfaglærer på Københavns Tekniske Skole, Tæbyvej.

Det er Clara (bygningssnedker), der vandt.

Med venlig hilsen

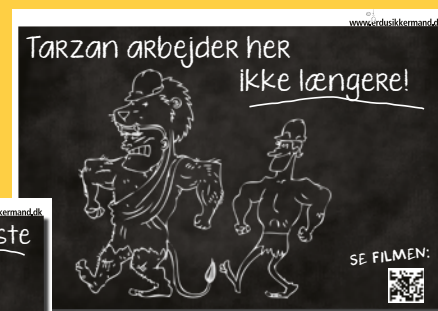
Marianne

Er du sikker, mand?

Mænd er ude for flere uheld og ulykker mens de er på arbejde, end kvinder er. Men hvorfor er det sådan?

Projektet MARS: Mænd, Arbejdsulykker og Sikkerhed har undersøgt sammenhængen mellem mænd og arbejdsulykker, og det er der blandt andet kommet fire små film ud af.

Se filmene og blev klogere på, hvorfor lige netop mænd er mere tilbøjelige til at havne i arbejdsulykker. Og ikke mindst – få inspiration til at forbedre din sikkerhed!

COMBI-safe

På Under Hjelmenes redaktion har vi undret os lidt over, hvorfor Combisafe eller andre helheds-løsninger til rækværk ikke bliver anvendt i Danmark, når nu både nordmænd og svenskere har det på alle deres pladser. Er det bare kulturforskæl?

